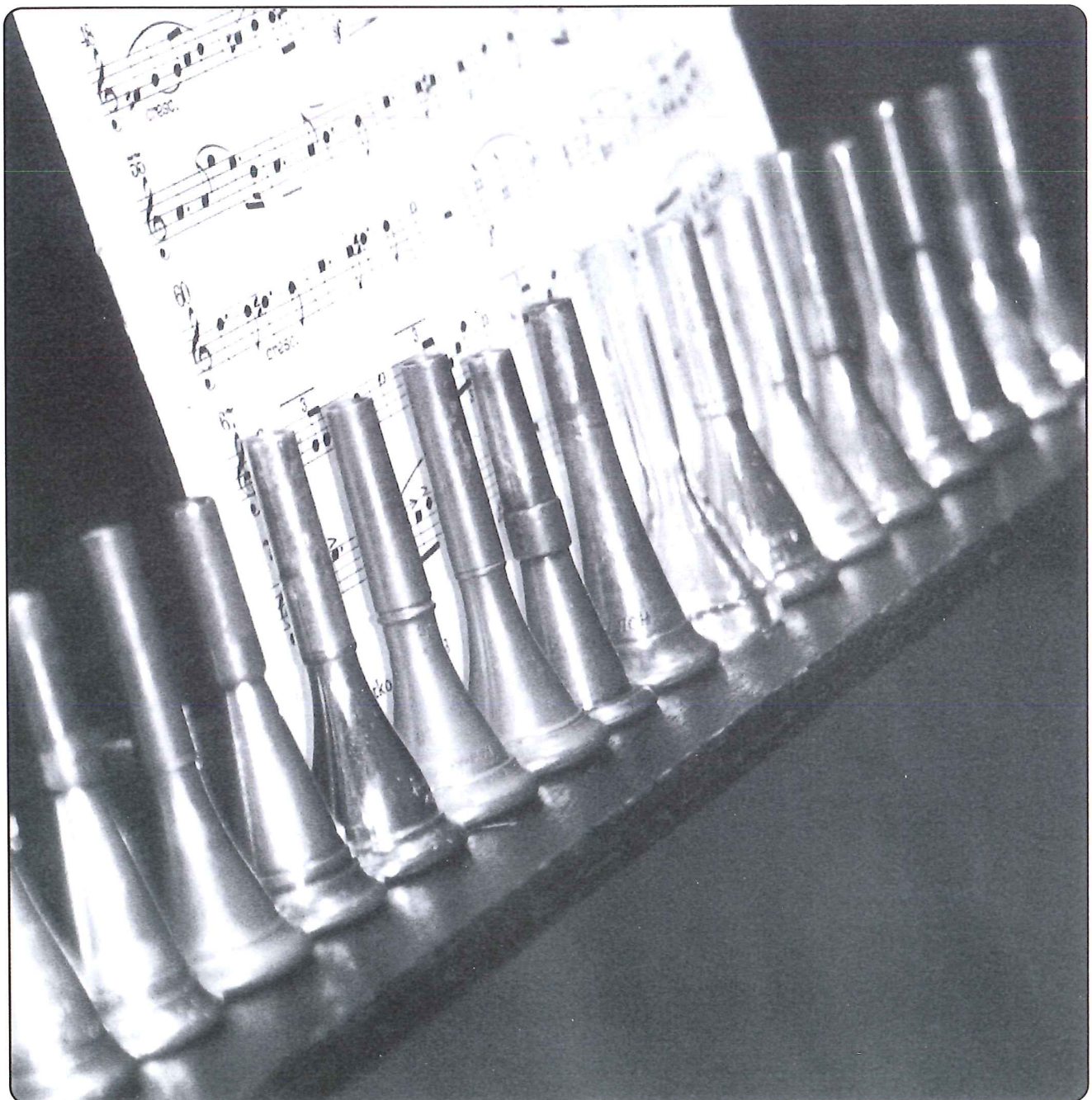

Movitz

Svenska Hornsällskapets medlemstidning

Nr 17, december 2002

INNEHÅLL

Ordföranden har ordet ...	3
Munstycken	4
Kalendern	10
Mer om Radovan	
Vlatkovic	11
Hört & Hänt	12
Hornsymposiet	
i Lahti	13
Lahti 2002	
- från vimlet	14

VÅRA

ANNONSÖRER:

Brass Specialisten	10
Windcorp	12
Ingesund	16

BESÖK

SHS HEMSIDA

www.shs.home.se

UTGIVARE

Svenska Hornsällskapet

TRYCKERI

Litorapid AB, Göteborg

MOVITZ, ISSN 1104-8700

STYRELSE

Anna Ahlenius, ordförande

Kårtorpsvägen 107

605 95 Norrköping

011-34 33 23

annaahlenius@hotmail.com

Linnea Pihl, sekreterare

Ekhagegatan 17

587 29 Linköping

013-16 18 97

linnea_pihl@hotmail.com

Hans-Erik Holgersson, kassör

Storgatan 12

941 31 Piteå

0911-21 18 19

heho@mh.luth.se

Anders Rosén, ledamot

Forsgatan 17

591 45 Motala

0141-524 92

anders.rosen@motala.se

Annmari Wangin, ledamot

Bagaregatan 17

590 71 Ljungbro

013-622 49

[annmari.wangin@](mailto:annmari.wangin@musikskolan.linkoping.se)

musikskolan.linkoping.se

Johan Johansson, suppleant

c/o Stigander, Majgatan 7

582 46 Linköping

013-27 30 07

johjo653@student.liu.se

Petter Carlson, suppleant

Riddargatan 29 B

114 57 Stockholm

08-660 23 71

070-536 19 62

petter.carlson@telia.com

BLI MEDLEM!

Är du inte medlem redan
eller känner någon som
borde vara det?

Medlem blir man genom
att betala årsavgiften
200 kr, 100 kr (stud) eller
300 kr (familj) till
pg 58 31 07-8.

Kom ihåg att ange namn och adress
på inbetalningskortet!

Meddela e-postadress om du önskar
föreningens e-brev.

TIDNINGSGRUPP

Anita Andersson

08-37 32 67

a.anita@telia.com

Thomas Lindgren

08-720 55 25

lindgren.t@telia.com

Malcolm Page

031-18 09 25

malcolm.page@spray.se

Lennart Svensson

08-33 53 28

stevensson@passagen.se

Sven-Erik Sieurin

Hemsideredaktör

070-683 88 08

sieurin@home.se

ÖRDFÖRÄNDEN HAR ORDET

När vintermörkret kring oss står passar det väl utmärkt att ett nytt nummer av Movitz dimper ned i brevlådan. Vi går ju nu in i den period då det kan vara skönt att kura inomhus och varför inte då passa på att läsa senaste nytt ifrån valthornets underbara värld!

Här i Östergötland råder febril aktivitet. Vi i den nya styrelsen gör vårt bästa för att bli varma i kläderna och samtidigt dra upp riktlinjerna för det kommande årsmötet som denna gång kommer att hållas i Motala. Den helg ni ska notera i almanackan är den 24-26 januari!

Den fina traditionen att samlas till en "hornhelg" i samband med Hornsällskapetets årsmöte för vi naturligtvis vidare även denna gång. Målsättningen för dessa helger har ju alltid varit att tillgodose så många av medlemmarnas behov och önskemål som möjligt. Därför kommer vi t. ex. att kunna lyssna till vackert hornspel. En representant för var och en av storstadsregionerna har inbjudits att vara solist, nämligen Ib Lanzky-Otto, Stockholm, Lisa Ford, Göteborg och Thomas Kjellén, Malmö. Dessa tre har ni också möjlighet att möta

som lärare och ensembleledare under helgen.

De som vill spela själva har möjlighet att spela ensemble och delta i master class.

Vi hoppas också att många av landets hornpedagoger ska leta sig hit för att träffa kollegor och utbyta idéer och att deras elever ska ställa upp i vår hornkvartett-tävling eller bara komma med och lyssna

och lära och träffa nya musikvänner! Ett inslag som är extra roligt att kunna presentera är den jazzkonsert som Petter Carlson och Lennart Langer (båda hemmahörande i Norrköpings Symfoniorkester) kommer att bjuda oss på fredagskvällen! Missa inte den!

Anmälan till årsmötet och dess aktiviteter görs på den blankett som skickats ut tillsammans med kallelsen till mötet.

Den som har frågor kring årsmötet kan skicka e-mail till

spelamedshs@hotmail.com eller ringa Annmari Wangin på tel. 013-622 49. Observera att ni som

ännu inte är medlemmar i Svenska Hornsällskapet men vill komma på årsmötet också kan höra av er via mail eller telefon, så skickar vi anmälningsblanketten.

Skynda er nu att fylla i er anmälan, om det inte redan är gjort! Sedan kan ni krypa tillbaka upp i soffhörnan med er Movitz. Vi hoppas den ska ge mersmak inför Motalahelgen.

God fortsättning på det nya året och sedan väl mött i Motala önskar

Anna Ahlenius

MUNSTYCKEN

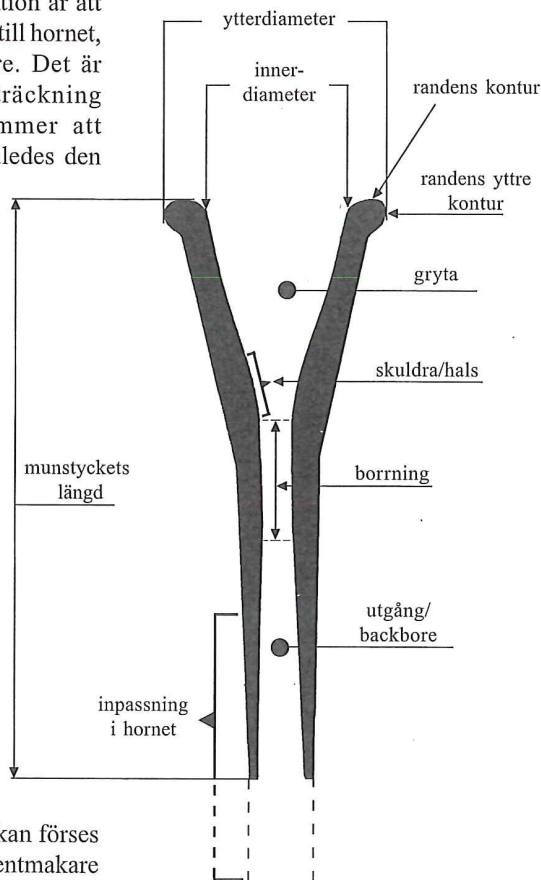
AV THOMAS EKMAN

Till grundläggande utrustning räknar vi munstycket, hornet samt olika typer av sordiner. Det första och mest diskuterade av dessa är munstycket. Munstyckets funktion är att förmedla läpparnas vibrationer till hornet, som fungerar som förstärkare. Det är munstycket som i stor utsträckning bestämmer hur hornet kommer att uppföra sig. Munstycket är således den utrustningsdetalj som är viktigast, näst efter hornistens talang och förmåga.

Att prova olika munstycken har hos många hornister varit förenat med stor skepsis. Har man en gång börjat prova nya munstycken är det lätt att tappa "fotfästet" och en riktig bedömning kan vara svår att göra. Det säkraste sättet att prova nya munstycksformer på är att först och främst välja en passande rand och därefter använda denna rand på de nya munstyckena. Detta kan man göra genom att använda ett skruvsystem där randen kan skrivas av och på munstycket. Nya munstycken utan detta system kan försees med gängor av duktiga instrumentmakare för att passa till randen.

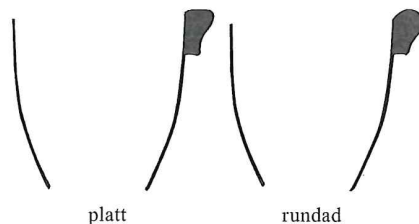
Om jag nu har bestämt mig för att välja ett nytt munstycke, är kunskap om dess olika funktioner viktig att känna till. Nästa fråga som skall ställas är i vilka sammanhang man kommer att spela? (i symfoniorkester, kammarmusik, som solist, studiomusiker eller allround). Utifrån detta har man en idé om vad man vill uppnå vad det gäller klang, intonation, dynamik, register etc., en förutsättning för att munstycksprovanet inte blir planlöst. Vi måste också konstatera hur våra fysiska förutsättningar ser ut, och här räknar jag läpparnas tjocklek (mäts inifrån och ut), tändernas storlek, lutning, bett (normal-, under- eller överbett) samt luftkapacitet.

Innan vi går vidare skall vi se på de olika komponenter som man bygger upp ett valthornsmunstycke av.

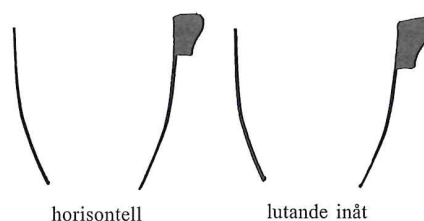

munstycket mot läpparna fördelas jämt över hela anläggningsytan. Platta ränder förekommer antingen horisontella, denna rand finner vi ofta på det klassiska naturhornsmunstycket, eller lutande inåt, s.k. New York-style. Det av instrumentmakarfirmen Giardinelli i New York tillverkade James Chambers-munstyckets rand har denna typ av lutning (C1-C15). Randen kan så varieras i bredd efter smak. Den klassiska regeln har varit: tjocka läppar-smal rand, tunna läppar-bredare rand. Anledningen till denna regel är att tjocka läppar i regel har en större "tröghet" som till viss del elimineras vid användandet av en tunn rand. Personer med tjocka läppar klarar i regel vid stor belastning också av en tunn rand bättre än en person med smala, tunna läppar. Som vid alla regler finns det avvikande exempel. Fördelen med en smal rand är att flexibiliteten och säkerhetskänslan tycks öka. Det tycks vara lättare att med en smal rand bygga upp ett "muskelminne". Återhämtningstiden är också kortare efter att läpparna är spelade trötta än med en bred rand. En bred rands fördel är att man orkar spela längre än med en smal rand, på bekostnad av minskad flexibilitet och finesse.

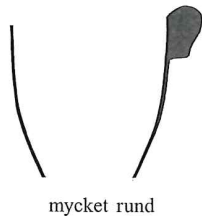
Det första vi kommer i kontakt med är munstyckets rand. Vi skiljer på två grundläggande former av ränder; den platta och den rundade.

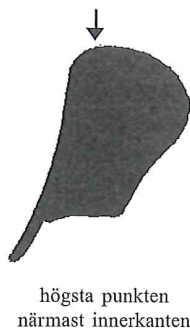
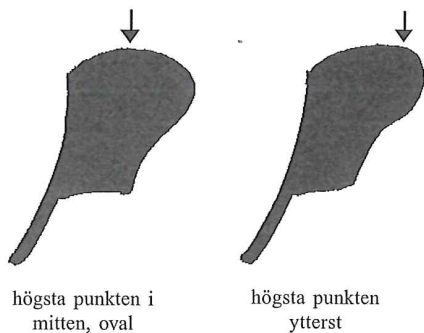
Variationsmöjligheterna på den platta randen är inte så stor. Fördelen med en platt rand är att den samlade pressen från

Den rundade randen bjuder på många fler variationsmöjligheter än den platta. Graden av rundning kan variera från något rundad (nästan platt) till mycket rund. Fördelen med en rundad rand är att den vid liten press ger en liten kontaktyta mot läpparna och ökas pressen ökar också kontaktytan mot munstycksranden. En rund rand ger generellt en mjukare och något mörkare/varmare klang än en platt rand.

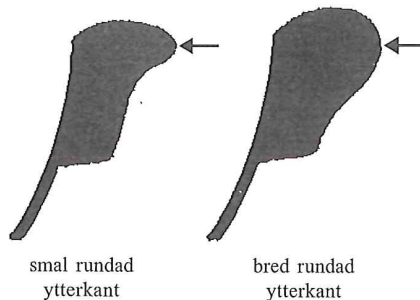
Randens rundning kan varieras genom att den högsta punkten på rundningen antingen placeras i ytterkanten av randen (randen ger här ett intryck av att vara vidare än den är, och används i regel av hornister vars tänder lutar utåt), i mitten (den vanligaste typen av rand som vi finner på de flesta av marknadens s.k. standardmunstycken) eller högsta punkten närmast innerkanten (denna rand används gärna av hornister som lutar munstycket mycket neråt eller uppåt).

Dessa runda ränder kan precis som ovan beskrivits för de platta ränderna varieras i tjocklek efter önskemål från smal till bred och i vissa fall mycket bred.

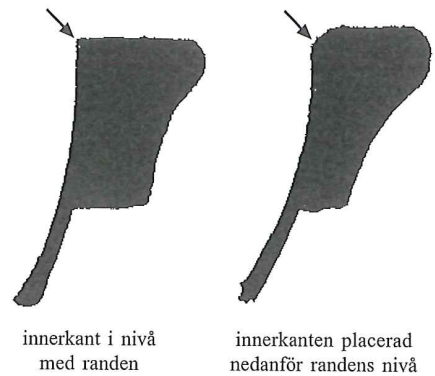
Ett exempel på mycket breda ränder är Neil Sanders Wide Rim Mouthpieces, som tillverkas främst för att ge hornister med ojämna tänder eller läppmuskulära problem en större anläggningsyta och på det sättet fördela munstyckspressen över en stor yta.

Utsidan av randen är mycket viktig för de hornister som spelar med einsetzen-embouchure till skillnad från de hornister som spelar med ansetzen-embouchure, där ytterkantens utseende inte tycks spela någon roll. Einsetzen-embouchuren kännetecknas genom att man, som ordet säger, sätter in randen i läpparnas röda kött, antingen bara i underläppen eller både i underläppen och i överläppen (s.k. dubbel einsetzen). Läpparna greppar då om utsidan av munstycks-kanten och det är därför mycket viktigt för hornister med einsetzenembouchure att rundningen samt tjockleken är individuellt rätt avvägd för att rätt säkerhetskänsla skall finna sig.

Innerkanten på randen har en viktig roll i tonproduktion och till viss del också klangligt. Generellt sett gör en skarp innerkant ansatsen tydlig och klar men gör att legatospelet lättare "klickar" på grund av att man lättare blir fastlåst. Klangen blir ljusare än med en rundad innerkant, som ger en mjukare, mörkare klang samt en mindre skarp ansats. Legatospelet blir mjukare och flexiblere än med en skarp innerkant. En kompromiss mellan dessa två typer av innerkant är den mest vanliga på dagens standardmunstycken.

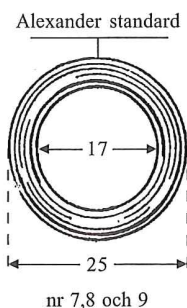
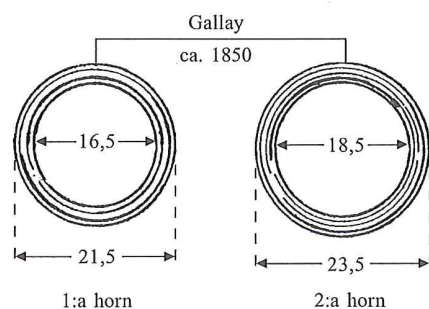
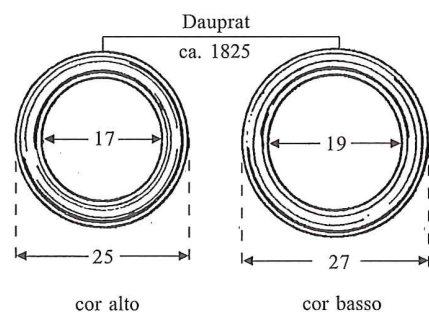
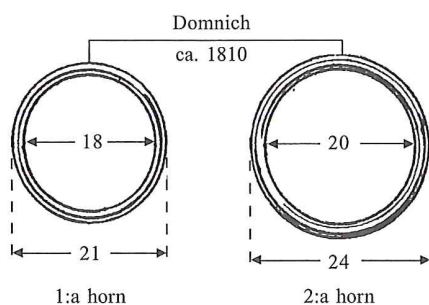
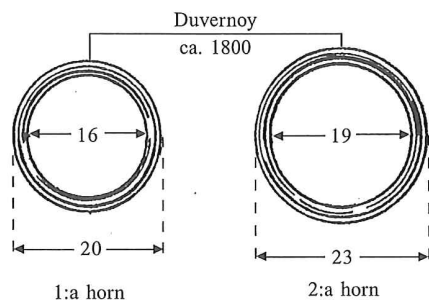
Innerkanten skall placeras något nedanför randens beröringsyta, och detta är speciellt viktigt på de platta ränderna. Om innerkanten ligger i nivå med randen så är det lätt att man blir fastlåst och i vissa fall vid hög belastning kan blodgenomströmningen i läpparna skäras av och läpparna kan bli svullna.

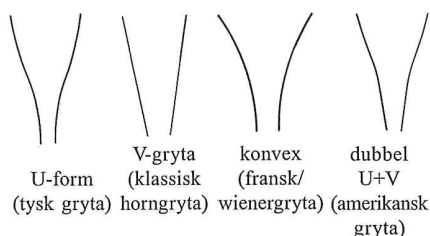
Den sista delen av munstycks-kanten som återstår att bestämma är innerdiametern (mätt från innerkant till innerkant). Historiskt sett varierar hornmunstyckens innerdiameter från ca 16 mm till ca 20 mm, en oerhört stor skillnad som främst uppstod i uppdelningen mellan höjd- och låghornister. Läser man i de franska hornskolorna från början av 1800-talet (Duvernoy, Dornich, Dauprat, Gallay etc.) så rekommenderar de för höjdhornister en munstycksdiameter på 16-18 mm och för låghornister en munstycksdiameter på 19-20 mm. Senare under 1800-talet började gränserna mellan höjd- och låghornister suddas ut, vilket medförde att munstycksdiameteren för hornister standardiserades mer och mer. Från början av 1900-talet och fortfarande idag har man i t. ex. Wien en standard på 17,5 mm. Dagens standard för både höjd- och låghornister anses ligga mellan 16,5 mm – 17,5 mm. Under senare år har en popularitet visat sig bland låghornister att spela på bredare munstycksdiameterar, framför allt i England och Tyskland. Även höjdhornister har börjat använda sig av vidare diameterar. Att det låga registret blir hjälpt av en bredare innerdiameter säger sig självt. Mindre känt är att höjddregisterproblem också kan hjälpas genom att öka munstycksdiameteren och därigenom ge läpparna större vibrationsyta att arbeta med innanför munstycks-kanten. De mest använda och populära munstyckena med bredare innerdiameter som används är Paxman Halstead-Chidell-serien (många olika typer av ränder och grytor som ger upp till 540 olika kombinationsmöjligheter), Denis Wick nr 4 och 5, Alexander Mainz munstycks-serier 30 och 40, samt många av Bruno Tiltz munstycksmodeller. Hornister med ansetzen-typ av embouchure tycks ha lättare att spela på munstycken med vid innerdiameter medan

einsetzen-typen föredrar den mindre diametern på 17,5 mm eller mindre.

Exempel på olika munstycksdiametrar:

Nästa valmöjlighet på ett munstycke är grytan. Tre grundläggande former finns: U-formad, V-formad eller konvex. En fjärde form förekommer också och benämns som dubbel gryta, vilket är en kombination av U- och V-formen.

Grytans form samt djup är den del av munstycket som påverkar klangen mest. Generellt sett bromsar den U-formade grytan upp luften/vibrationerna och gör därför att klangen blir mörkare, mer baritonaktig. Den V-formade grytan förmedlar luften/vibrationerna snabbare genom munstycket och ger därför tonen en briljantare klang än den U-formade. Slutligen ger den konvexa grytan en ljus och briljant klang samt en snabb respons i ansats då luften/vibrationerna passerar grytan snabbt.

Med dubbelgrytan U+V kombineras U-formens mörkare ton med V-formens snabbhet. Djupet av gryta påverkar också klangkvalitet samt respons i olika register. Grundregeln är; större kubikinnehåll - större ton och vice versa. Generellt ger en grund gryta en lättare höjd och en snabbare respons på bekostnad av klangen, som kan bli hård och "trumpetaktig". En djup gryta är svårare att kontrollera i höjddregistret men ger en vacker varm och fyllig klang. Det klassiska hornmunstycket har en djup V-formad, konvex eller dubbel gryta som väl behärskad ger den vackraste tonen. Dagens ofta förespråkade moderna munstycke, oftast U-formad med relativt grund gryta, är en kompromiss för att lättare kunna täcka hornets stora register. Både den U-formade och den V-formade fungerar generellt bra responsmässigt och klangligt på Bb-hornet medan den V-formade responderar och klingar bättre på F-hornet. Den V-formade har en fördel framför den U-formade på både Bb- och F-hornet, då den gör att legatospelet i stora intervall inte "klickar" eller låser sig så lätt.

Grytans inträde till borrarngen påverkar också munstyckets uppförande. Denna del, slutet på grytan, kallas på fackspråk för skuldran eller halsen. Skuldran är mest markant på U-formade munstycken. Den s.k. profilens S kan göras kort, liknande trumpetmunstycken, vilket gör att höjddregistret svarar snabbare. En mer utdragen skuldra ger en mjukare ton.

Efter grytans avslut kommer borrarngen i munstycket. Detta är den smalaste delen i munstycket och dess funktion är att samla klangen. Storleken på borrarngen varierar på olika munstycksfabrikat från 3,5 mm till 5,8 mm. Längden på borrarngen varierar också kraftigt på olika munstycksfabrikat från ingen längd alls (där tar backboren vid

Olika grader av skuldrans S-form från kort till utdragen

omedelbart) till en cylindrisk borrarng upp till ca 2 cm. Med en liten borrarng blir luftåtgången inte så stor och ger en centrerad ton. Små borrarngar kan vara en anledning till intonationsproblem då det blir svårare att driva tonen jämfört med ett munstycke med stor borrarng. Stora borrarngar ger en stor volym och en mjukare ton men kräver att hornisten kan centrera tonen ordentligt. Starka nyanser "spricker" inte så tidigt. Längden på borrarngen kan också varieras för att förändra munstyckets beteende. En kort borrarng ger en välbalanserad ringande övertonsserie. En lång borrarng ger en stabil ton, speciellt i höjddregistret men om borrarngen blir mycket lång tenderar klangen att bli något "platt". De flesta standardmunstycken har en borrarng på c:a 4 mm längd. Att bedöma vilken borrarng som passar bäst är i högsta grad personligt. De faktorer som är avgörande för att borrarngen skall vara väl avvägd är grytans form, utgångens utseende, hornets motstånd samt den egna spelfunktionen.

För att ge en vägledning i olika munstycksfabrikats borrarngar följer här en lista på de vanligaste munstyckena från kända fabrikanter.

•Firman Alexander, Mainz standardmunstycken har en liten borrarning som varierar mellan 3,5 – 4,3 mm beroende på modell (undantag är Alexanders Milan Yancich-serie MY 15, 13 och 9). Alexander menar att de små borrarningarna i standardmunstyckena är en vägledande borrarning (s.k. pilothål), som kan borraras upp efter eget tycke. Dessa munstycken tillverkas också av munstycksfirman Bruno Tilz som för övrigt gör ett mycket stort urval av olika munstycksmodeller, merparten med liten borrarning.

•Yamahas munstycksserie är kopior eller utvecklingar av redan väl etablerade ofta använda munstycksmodeller. (Borrarningarna varierar mellan 3,9–4,5 mm).

•Paxman Ltd, London gör en standardserie av munstycken med en borrarning på 4,5 mm. Denna borrarning kan ökas på begäran. Paxmans Halstead-Chidell originalserie av munstycken har en stor borrarning på 5,2 mm, alternativserien har borrarning 4,7 mm och slutligen låghornsmunstycket nr 35 som har en borrarning på 5,8 mm.

•Vincent Bach Corp gör en serie väl beprövade munstycken med varierande borrarning mellan 4,44 och 4,57 mm.

•Amerikanska Schilke gör en serie mycket populära munstycken och det mest populära är Philip Farkas munstycksmodell nr 30 samt Dale Clevengers modell nr 27 med borrarning 16 (4,44 mm).

•En av de mest använda munstycksserierna i Sverige är amerikanska Giardinellis James Chambers serie. Serien består av munstyckena C1, C4, C6, C8, C10, C12 och C15. Numreringen 1-15 är den amerikanska borrarstorleken. Omräknat från inch/tum till millimeter motsvarar de på följande sätt:

amerikansk borrarstorlek	inch/tum	millimeter
20	0.161	4.1
19	0.164	4.16
18	0.168	4.27
17	0.172	4.37
16	0.175	4.44
15	0.178	4,52
14	0.180	4.57
13	0.182	4.62
12	0.185	4.7
11	0.188	4.77
10	0.191	4.85
9	0.194	4.92
8	0.197	5.0

7	0.199	5.05
6	0.201	5.1
5	0.204	5.18
4	0.207	5.26
3	0.212	5.38
2	0.219	5.56
1	0.227	5.76

Eftersom amerikanska munstycks-tillverkare börjat använda sig av meter-systemet har de också börjat använda borrar med millimetergradationer. Jag har sett att den skicklige munstyckstillverkaren John Stork refererar sin numrering på följande sätt:

amerikansk borrarstorlek (nr)	millimeter
1	5.8
2	5.7
3	5.6
4	5.5
5	5.4
6	5.3
7	5.2
8	5.1
9	5.0
10	4.9
11	4.8

Chambersmodellen C1, C4, C6, C8 och C10 är samma typ av munstycke där enbart borrarningen skiljer dem åt. C12 och C15 är mindre munstycken som främst är tänkta att användas till högt F-horn. Chambers serie görs idag också av John Stork, som förutom originalserien utökat den så att den nu fås i tre olika diametrar; 17 mm, 17,5 mm och 18 mm. Andra Stork-munstycken är Philip Myers modell som kan fås i amerikansk borrarning 1-8 samt Francis Orvals och Frøydis Ree Wekres serie med borrarning 4,9 eller 5,1 mm.

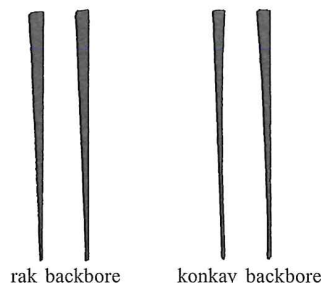
•Holton gör också en serie mycket populära munstycken. I serien Farkas kan nämnas modell VDC som är en kopia på Rolf Bengtssons munstycke och har borrarning 5,23 mm samt modellen XDC, en kopia på Wilhelm Lanzky-Ottos munstycke, tillverkad av Gottfried i Köpenhamn (randen dock ej original) med borrarning 5,23 mm. Holton gör också en kopia på Barry Tuckwells munstycke som har en borrarning på 4,75 mm.

•Den amerikanske horntillverkaren Walter Lawson har lagt ner ett stort arbete på att utveckla ett bra munstycke genom att bland annat använda sig av datateknik

i kombination med test hos amerikanska topphornister och fastnade för amerikansk borrarning nr 11 (4,77 mm), en till synes gyllene medelborrarning som behåller en bra volym och centrering av tonen samtidigt som det finns utrymme för att kontrollera intonationen.

•Två mycket bra Wienerhornsmunstycken finns att tillgå, Hans Pizkas modell (fås hos Pizka) med borrarning 5,0 samt Roland Bergers modell (Karl Breslmair, Wien) med borrarning 4,5.

Efter borrarningen följer utgången till hornet. Det finns inte något passande svensk uttryck för denna utgång. Vi använder normalt på svenska den engelska termen "backbore". Denna backbore är i realiteten början på hornets koniska munrör. På de gamla naturhornsmunstyckena från 1700/1800-talet fanns inte denna backbore då grytan gick via borrarningen direkt in i hornet som då hade en smalare start i munröret. Om man använder 1700-talsmunstycken på moderna horn så kan det bli svårt att kontrollera höjddregistret. Detta beror till största delen på avsaknaden av backbore. Backbore kan göras koniskt rak eller konkav i olika grader. Generellt ger en rak konisk backbore en stabil ton och en bra höjd och en snabb respons, men kan göra tonen något "platt". En konkav backbore ger en fylligare ton men om den blir för stor kan tonen tappa fokus och stabilitet. Munstyckets längd bestäms i stor grad av backborens längd. En kort backbore ger ett mindre motstånd än en lång. När Giardinelli på 80-talet ändrade sina standardmunstycken med att förlänga backboren, så var detta inte universellt omtyckt. Munstycken varierar i längd från ca 62 mm–ca 68 mm.

Munstyckets inpassning till hornet är ytterligare en viktig detalj som ofta negligeras. Hornet tycks uppföra sig bäst om munstycket går in ca 15-22 mm. Om munstycket går in för kort i munröret så blir tonen för centrerad och styv, speciellt

i höjddregistret. Om munstycket går in för långt så tenderar tonen att bli ofokuserad och rå. Inbördes intonationsförhållande mellan de olika oktaverna påverkas också av hur långt munstycket går in i hornet. Höjddregistret påverkas mest, mellanregistret mindre och lågregistret nästan inte alls vid några millimeters ändring. Tycker man t.ex. att den högre oktaven är för låg i förhållande till resten av hornet så kan några millimeters längre inpassning i hornet hjälpa. Många horn-tillverkare kan ge en exakt siffra på hur långt munstycket skall gå in i munröret, men då skall man komma ihåg att detta gäller oftast deras egna munstycken i deras egna horn. Olika munstycksfabrikat har olika längd vilket gör att dessa från fabrikanterna uppgivna mått inte alltid stämmer med andra munstycksfabrikat. Amerikanska horn och munstycksfabrikanter använder sig av Morse nr 0-koning medan många europeiska horn och munstyckstillverkare använder sig tysk koning S (T. Sakaino, Standard), vilket gör att dessa olika koningar inte passar fullständigt till varandra. En tredje form av inpassning är till Wienerhorn, där inpassningen är mycket större. Här följer mått och dimensioner från några av de vanligaste horn- och munstyckstillverkarna.

märke	inpassning i hornet (mm)
Alexander, Mainz	22
Lawson	15
Paxman	ingen specifik
Yamaha	22

Munstyckets tyngd har under senare tid varit ett hett diskussionsämne. Förr gjordes munstycken av tunn mässingsplåt med en godstjocklek på ca 0,3 mm som löddes samman och formades runt en kon. Dessa naturhornsmunstycken vägde ca 20 gram. Dagens moderna munstycken blir svarvade ur ett stycke och väger ca 50 gram. En del munstyckstillverkare gör idag tyngre munstycken på ca 100 gram vilka tycks ge en stabilare mer bärande ton, effektivare höjd och djupregister samt större dynamiskt omfång. Det är möjligt att öka tyngden på standardmunstycken genom att sätta på ringar eller kapslar. Dessa ger inte alltid avsedd effekt i form av större stabilitet och dynamik utan kan istället dämpa klangen i det övre övertonsregistret och ge en matt

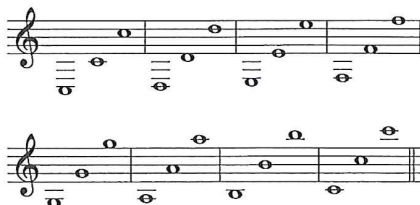
tonkvalitet utan briljans.

Densiteten i metallen som används till munstycken diskuteras också. Den vanligaste metallen i munstycken är mässing eller guldmässing (högre kopparhalt). Ett munstycke tillverkat i Sterling silver skall enligt t.ex. Yamahas forskare ge en mörkare varmare klang än samma munstycke tillverkat i mässing. Paxman i London hävdar att den bästa metallen för hornmunstycken är nickelsilver, som de menar ger bäst respons. Även andra material kan användas för munstycken eller delar av munstycken. Metallallergiker kan få randen eller hela övre delen av munstycket (grytan) gjord i olika typer av plast, djurhorn eller hårt trä (ebenholz). Även legeringar av titan har börjat användas.

ATT TESTA ETT NYTT MUNSTYCKE

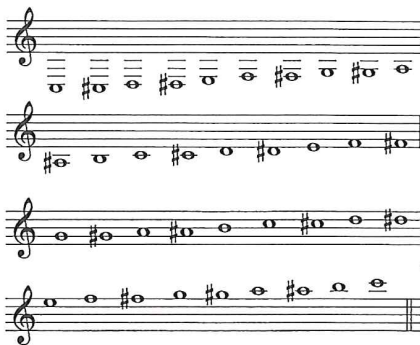
1. Intonation

Är intonationen bra i 3 register? Kan följande toner spelas rent utan att behöva "drivas"? Indikera: låg, ren eller hög.

2. Höga, låga eller dåliga toner

Markera om tonen är hög (pil upp) eller låg (pil ner). Indikera också om någon ton rullar eller kixar lätt vid ansatsen (+).

3. Tonkontroll

Prova om tonen böjer upp eller ner eller om tonen ligger fast i sfz-ansats. Prova

alla toner i hela registret. Se hur långt du kan böja en ton upp eller ner innan den slår över till nästa överton. Detta är kanske den viktigaste testen av alla. Karaktären avslöjas redan första gången man testar. Om inte tonerna kommer perfekt i sfz så kommer munstycket inte att vara brukbart i professionella sammanhang.

4. Staccato

Startar tonen omedelbart eller blir den försenad efter ansatsen? Kan staccatopassager spelas i mycket hög hastighet?

5. Legato

Kan övertonslegato eller legatopassager spelas lätt eller låser/hänger sig tonerna?

6. Dynamik

Spela pp till ff i alla register. Är klangen ren i både pp och ff? Tenderar tonen att sluta vibrera i pp? Tenderar tonen att bullra i ff?

7. Motstånd

Hur mycket kraft behövs för att spela f-ff-nyans i olika register?

8. Klang

I vilket sammanhang spelar du? Med vilken typ av klang spelar man i det område som du bor och spelar i?

9. Tonfärg och tonfärgsförändring

Är tonen ljus, medium eller mörk? Hur lätt kan denna tonfärg förändras t.ex. genom konsonantförändringar?

10. Bärighet

Klarhet på avstånd. Här behövs hjälp av en annan person som kan lyssna, eller en bandspelare.

MUNSTYCKSTILLVERKARE I URVAL:

England

Paxman Musical Instruments Ltd
Linton House, 164-180 Union Street
GB-LONDON SE1 0LH
Tel. +44 (0)20-7620 2077
<http://www.paxman.co.uk>
<http://www.horncups.com>

Denis Wick Mouthpieces
Boosey&Hawkes Instruments
Croxley Business Park, Number One
GB-Watford, Hertfords WD18 8GA
<http://www.boosey.com>

Japan

Toshi's Trumpet Atelier
Sunayama-cho 362-23, Shizuoka
JP-Hamamatsu, 430
Tel. +81-(0)53-458 4143
<http://www.eueus.dti.ne.jp/~toshi-tp>

Best Brass Corp.
20-0 Shogen-cho, Hamamatsu-shi
JP-Shizuoka-Ken 430-0802
Tel. +81-53 411 8525
<http://www5a.biglobe.ne.jp/~bestbras/>

Spanien

Bentefa Boquillas (trämunstycken)
c/o Stromvi-Honiba s.a.
Antonio Molle 10
ES-46920 Mislata Valencia
Tel. +34-6-379 06 57 (55)

Tyskland

Alexander Gebr.
Postfach 1166
Bahnhofstrasse 9
DE-55026 Mainz
Tel. +49-6131-288080
<http://www.musik.alexander.de>

Klier J. Musikinstrumente Kg
Schleifmühlstrasse 6
Postfach 1145
DE-91456 Diespeck
Tel. +49-9161-2671
<http://www.jk-klier.de>

Monke J. Instrumentbau
(Kölnermodell-munstycken)
Körnerstrasse 48-50
DE-50823 Köln-Ehrenfeld
Tel. +49-221-516132

Mundstückbau-Spezialwerkstatt
(Rolf Dieter Stein)
Fuhrenkamp 29
DE-21244 Buchholz i.d.N.
Tel. +49-4181-34520

Pizka Edition
(Wienermunstycke, Pizka-modell)
Postfach 1136
DE-85541 Kirchheim
Tel. +49-89-903 3424
<http://www.pizka.de>

Schmid Engelbert GmbH
Kohlstattstrasse 8
DE-87757 Kirchheim-Tiefenried
Tel. +49-8266-1579
<http://www.french-horn.com/schmid>

Schmidt Bernhard Mundstücke
Mosenstrasse 10
DE-08258 Markneukirchen
Tel. +49-37422 2871

Tilz Mundstückbau
Am Pfaffenbühl 4
DE-91413 Neustadt/Aisch
Tel. +49-9161-3370

Yamaha Europa GmbH
Siemensstrasse 22-34
DE-25462 Rellingen
Tel. 49-4101 303 0
<http://www.yamaha.de>

USA

Atkinson Brass&Company
825 North Lake Street "D"
US-Burbank, CA 91502
Tel. +1-818 526 7790

Giardinelli Band Instruments
7845 Maltlage Drive
US-Liverpool, NY 13090
Tel. +1-315-652 4792
<http://www.giardinelli.com>

Lawson
P.O. Box 38
US-Boonsboro, Md 2171
Tel. +1-301-733-6393
<http://www.lawsonhorns.com>

Leblanc G. Corp.
(Holton Farkas/Tuckwell-munstycken)
7001 Leblanc Boulevard
US-Kenosha, Wi 53141-1415
Tel. +1-262-658 16 44
<http://www.gleblanc.com>

MooseWood
3715 W. Port Royale Lane
US-Phoenix, AZ 85053
Tel. +1-602 843-9714
<http://rayburnmusic.com>

Parke Mouthpiece Center
P.O. Box 1024
US-Van Nuys, Ca 91376-1024
Tel. +1-888 357 2753
<http://www.parke.net>
Schilke Music Products Inc.
4520 James Place
US-Melrose Park, Il 60160-1007
Tel. +1-708 343 8858
<http://www.schilkemusic.com>

Selmer Co. (Bach-munstycken)
P.O. Box 310
US-Elkhart, In 46515
Tel. +1-219 522 1675
<http://www.selmer.com>

Seraphinoff Richard
(klassiska naturhornsmunstycken)
2256 Birdie Galyan Rd.
US-Bloomington, In 47408
Tel. +1-812 333 3114

Stork Custom Mouthpieces
Rte 2-Box 1818 Maple Hill Rd
US-Plainfield, Vt 05667
Tel. +1-802 454 1004

UMI United Musical Instruments USA
(Conn, King, Bengé)
P.O. Box 727
1000 Industrial Pkwy.
US-Elkhart, In 46515
Tel. +1-219 295 0079
<http://www.unitedmusical.com>

Warburton Music Products
P.O. Box 1209
US-Geneva, Fl 32732
Tel. +1-407 366 1991
<http://www.warburton-usa.com>

Österrike

Karl Breslmair
c/o Musikhaus Martin Lechner
Gaisbergsledlung 7
A-5500 Bischofshofen
Tel. +43 6462/2338

KALENDERN

januari

Michael Thompson kommer till Linköping och leder Östgötamusikens ensembler och musiker från Östersund i Richard Strauss serenad *Fröhliche Werkstatt* och Tomasis *Fanfare Liturgique* med konserter i Linköping och Östersund.

25 januari

Tom Skog uruppför en Hornkonsertino av Dag Lundin i Strängnäs.

24-26 januari

Årsmöte i Motala med bland andra **Lisa Ford, Thomas Kjellén** och **Ib Lanzky-Otto** i förgrunden.

8-9 januari

Ib L-O spelar Crusells hornkonserts första sats, Malmöf-Forslings *Orizzonte* och Vinters *Hunter's Moon* med Linnékvintetten i Enköpings Tingshus 8

februari och i Vendels kyrka 9 februari. I slutet av februari turnerar han med blåsarkvintetten i Östersund med konserttemat "Vallhorn i fokus".

10 april

Markus Maskuniitty är solist i R Strauss Hornkonsert nr 2 med Helsingborgs Symfoniorkester under ledning av Okko Kamu.

11 april

Sveriges Radios Symfoniorkester framför Hans Eklunds Hornkonsert med **Hans Larsson** som solist och Manfred Honeck på dirigentpulten.

13 maj

I Helsingborgs Konserthus spelar **Åshild Henriksen** horn, Dan Almgren violin och Francisca Skoog piano i Brahms och Ligetis Horntrios.

23-29 juni

Brassakademin i Karlskrona lockar i sommar med hornisten **Thomas Bacon** och hela St Louis Brass Quintet.

www.hornplanet.com/slbq

2-7 juni

IHS International Horn Workshop hålls i Bloomington, Indiana i USA.

Hjälp Movitzredaktionen med konserttips. Skicka dem gärna till Lennart på stevensson@passagen.se

BRASS SPECIALISTEN

Sveriges största sortiment på valthorn
Stor sortering munstycken och sordiner
Marcus Bonna etuier i lager för både skruv och fast klocka
10% rabatt* på cd:n London Horn sound, t.o.m. 15/1-03
Verkstad för alla tänkbara jobb
Besök vår hemsida för senaste nytt

seit 1782

Brass Specialisten
Wallingatan 35, Stockholm.
info@brass-spec.se
www.brass-spec.se

* Kan ej kombineras med andra rabatter/erbjudanden

MER OM RADOVAN VLATKOVIC

En sökning på webben gav 964 träffar på "Radovan Vlatkovic" i november 2002. Förutom en mängd hänvisningar till konserter och festivaler hittar man bland annat denna sida:

[http://www.hornweb.ch/
radovanfanclub/](http://www.hornweb.ch/radovanfanclub/)

som är en sida tillägnad Vlatkovic. Sidan är inte så faktafylld ännu, men förhopp-

ningsvis kommer den att fyllas på allt eftersom.

För den som vill lyssna på Vlatkovics inspelningar följer här en (ej komplett) sammanställning att klippa ut och ständigt bära med sig i plånboken...

Mycket nöje!

Hans-Erik Holgersson

B Britten: Serenad för horn, tenor & stråkar

Neil Jenkins, tenor
Ensemble Oriol Berlin
Sebastian Gottschick, dirigent
Kreuzberg records kr 10002

[http://www.verlag-neue-
musik.de/kr/](http://www.verlag-neue-musik.de/kr/)

P Hindemith: Sonat

med Kalle Randalu, piano
MDG 304 0696-2
(Musikproduktion Dabringhaus und Grimm)

<http://www.mdg.de/>

Följande tre inspelningar är alla gjorda med Ensemble Villa Musica, en ensemble där Radovan Vlatkovic ingår sedan länge. Mer information om denna grupp finns att läsa på:

[http://www.villamusica.de/cd/
text.htm](http://www.villamusica.de/cd/text.htm)

Zdenek Fibich: Kvintett op. 42, D-dur för violin, klarinett, horn, cello & piano

Ensemble Villa Musica
MDG 304 0775-2

B Martinu: Kammmusik Bland annat en spännande serenad, komponerad 1924, för den något (mycket...) udda besättningen klarinett, horn, cello och liten trumma!

Ensemble Villa Musica
MDG 304 0774-2

P Hindemith Kammmusik (Septetten & Oktetten)

Ensemble Villa Musica
MDG L 3447

F Schubert: Oktett i F-dur

med bland andra Gidon Kremer, Isabelle van Keulen & Tabea Zimmermann.
Deutsche Grammophon 423 367-2

Sofia Gubajdulina: Hommage à T. S. Eliot
Deutsche Grammophon 427 336-2

J Brahms: Horntrio

R Schumann: Adagio & Allegro
med bland andra Vladimir Asjkenazij, piano
Decca 433850-2

C Saint-Saëns: Verk för horn och orkester
Ensemble Orchestral de Paris
Jean-Jacques Kantorow, dirigent
EMI CZS 573777 2

W A Mozart: Hornkonserter
English Chamber Orchestra
Jeffrey Tate, dirigent
EMI CDR 572988 2

R Strauss: Hornkonserter
English Chamber Orchestra
Jeffrey Tate, dirigent
EMI CDC 749867 2

TILL SALU!

ALEXANDER 503
Ca 4 år, välbehållet, bra exemplar!
Hård väska ingår i priset (original)
Ring eller maila
Elin Holmström 0739-084993
ellasoul@hotmail.com

MER SKIVTIPS

Två cd-skivor med klassiska inspelningar med Vitalij Bujanovskij har getts ut av Pasi Pihjala
(pasi.pihjala@kolumbus.fi).

På den ena finns Schumanns *Adagio och Allegro* och hans *Abendlied*, Rossinis *Preludium* och *Tema med variationer*, Beethovens *Sonat* och *Sextett* och Strauss *Andante*. Rekommenderas.

HÖRT & HÄNT

NYTT FRÅN GÖTET

Från Göteborgsoperan meddelas att **Fredrik Dickfeldt** har blivit anställd som förstehornist. Grattis Fredrik! Kollegan **Philip Foster** ska vara tjänstledig ett halvt år för arbete i Nya Zeeland.

NY NORRLÄNNING

Orvar Johansson har fått solohorn-tjänsten i Norrlandsoperan och undervisar nu även vid Musikhögskolan i Piteå. Movitz gratulerar!

borgsorkestrar. Det bjöds på två konserter där ungdomarna framförde ensemblemusik och **Malcolm Page** var solist i Glières Intermezzo och Cuis Perpetuum Mobile. Dagarna organiserades av **Ingrid Rosengren** och **Marie Andersson**.

FEST

Göteborgs Hornklubb håller på sina traditioner och ordnade lussefest den 16 december.

STOR HORNTRÄFF

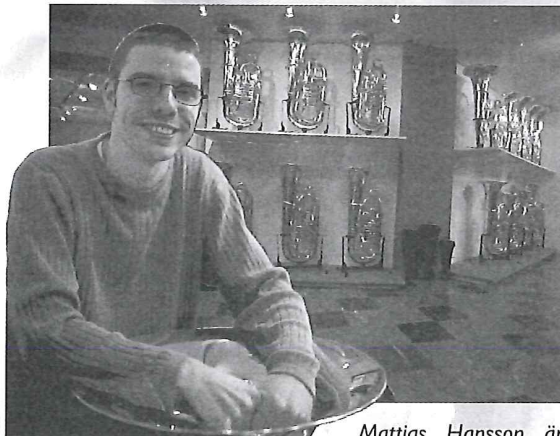
Den 9-10 november träffades 56 unga hornister och spelade tillsammans i Hvitfeldtska gymnasiet i Göteborg. De spelade under ledning av ett tiotal yrkeshornister från olika Göte-

NYA STUDENTER

Antagna till musikhögskolorna är: **Fredrik Carlzon**, **Elin Holmström** och **Emma Sundin** i Stockholm, och **Henrik Overgaard** i Malmö.

Brass-shoppen

background as foreground

Mattias Hansson är ansvarig för vår nya avdelning, Brass-shoppen. Han är tubaist med F-tuba som huvudinstrument.

Vi på Windcorp har nyligen öppnat en helt ny avdelning bara 150 meter ifrån vår butik på Övre Husargatan i Göteborg.

Här finner du althorn, barytonhorn, eufonium och tubor både nya och begagnade från marknadens bästa tillverkare.

 WINDCORP

E-post mattias@windcorp.se

Telefon 031- 82 92 33

Hemsida www.windcorp.se

INTERNATIONELLT HORNSYMPIUM I LAHTI FINLAND, 4-11 AUGUSTI

ESA TAPANI MED VÄNNER I FINSKA HORNKLUBBEN VAR VÄRDAR FÖR EN STORT ANLAGD HORNFEST SOM VARADE I EN VECKAS TID OCH VAR FULLSPÄCKAD MED KONserter, FÖREDRAG OCH MÄSTARKLASSER. DET VAR FÖRSTA GÅNGEN EN IHS-WORKSHOP ANORDNADES I NORDEN, OCH DEN HADE EN SPECIELL TONVIKT PÅ MUSIK FRÅN VÅRA LÄNDER, FRAMFÖRD AV NORDISKA SOLISTER.

ett par hundra deltagare från främst USA och Norden hörsammade inbjudan och reste till Lahti i augusti i år för att låta sig inspireras av de fina solisterna och pedagogerna. Konserterna var många och flera hade en uttalat nordisk touche. Minnesvärda konserter är till exempel den då **Jakob Keiding**, Själlands Symfoniorkester, spelade Launy Grøndahls okända hornkonsert och **Lisa Ford** och Daniel Norberg, slagverk, uruppförde Lis av Victor Varela. Lisa spelade också med den äran Bujanovskijs España för solohorn. Eastman School Horn Choir, en college-ensemble från USA under ledning av **Peter Kurau**, framförde mycket smakfullt och skickligt en Nibelungenfantasi. Av speciellt intresse för SHS medlemmar är att **Markus Maskuniitty** och Finska Radions Symfoniorkester spelade Jouni Kaipainens hornkonsert under ledning av **Stefan Solyom**, som även framträdde som hornist i Sylvans Sonat. **Ib Lanzky-Otto** konserterade med Nielsens Canto Serioso och Serenata in vano samt Hermansons Alarme. Han hoppade dessutom med kort varsel in för en sjuk **Phil Myers** från New York i Brahms horn-

trio medan **Kristina Kärlin** ersatte Ib i Körlings Pastorale. Vinnarna i SHS hornkvartettävling 2002 spelade ett av sina tävlingsstycken, Final av Danson. **Arkady Shilkloper** trakterade horn och alphorn vid en jazzkonsert tillsammans med en finsk trio. Många solister från bland annat Tyskland, Frankrike, Ryssland, Spanien

Esa Tapani

och USA kunde också höras under veckan förutom de nordiska. Nämnas bör speciellt **Bruno Schneiders** framförande av musik av Heinz Holliger. Det fanns möjlighet att lyssna på mästar-klasser med ett brett urval av lärare med gedigen solistbakgrund. Studerande fick där undervisning av bland andra **Michel Garcin-Marrou**, Orchestre de Paris och en av solisterna på Visingsö-seminariet -96, **Markus Maskuniitty**, Deutsches Sinfonie Orchester i Berlin, och **Randy Gardner**, University of Cincinnati. Under veckan genomfördes även flera IHS-tävlingar för studerande

och seminarier för pedagoger och hornsektioner från olika symfoniorkestrar. Intressanta föredrag om till exempel ergonomiskt hornspel, röstmassage, musik för horn och slagverk och om hur man kan bemästra hornets låga register hölls. Det var ett varierat utbud av föredrag, i vilka det också gavs utrymme till diskussion och frågor. Tyvärr var ibland den utmätta diskussionstiden för kort.

Som alltid vid hornseminarier var utställningar av noter och instrument på plats. **Pasi Pihjala** från Esbo sålde här sina två första cd-utgåvor av klassiska inspelningar med **Vitalij Bujanovskij** som solist. Denna gång fanns det förutom de vanliga utställarna representanter från Ryssland och Kina. Bland andra **Paul Meng**, organisatör av hornseminariet i Beijing 2000, visade egenproducerade valthorn.

Kursledningen hade för den fysiska fostran ordnat yoga och gemensam jogging, och det fanns möjlighet till sedvanlig social samvaro på kvällarna i de olika hotellen i Lahti.

Tack Esa och övriga arrangörer för det första internationella hornseminariet i Norden!

Text: **Anita Andersson**
bild: **Per Textorius**

LAHTI 2002 - FRÅN VIMLET

BILD: PER TEXTORIUS OCH
ANITA ANDERSSON

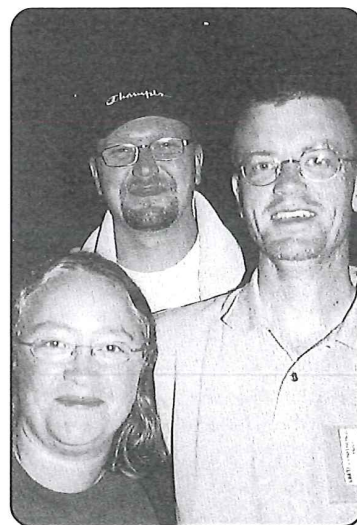
Tre av fyra vinnare i SHS hornkvartettävling 2002:
Linnea Pihl, Johanna Hernell och Per Textorius

Hans Pizka och Hermann Baumann

Barbara Bloomer, f. d. Toronto Symphony,
och Susan Sabin, Sveriges Radios
Symfoniorkester

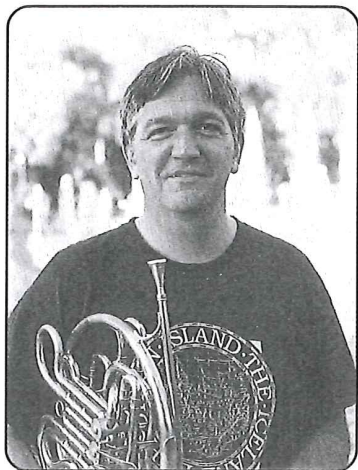
Eileen Thormodsen, Gävle
Symfoniorkester och Dick Gustavsson
och Krister Pettersson från
Göteborgssymfonikerna

Nordhornped: Annmari Wangin, Frøydis Ree Wekre
och Erja Joukamo-Ampuja

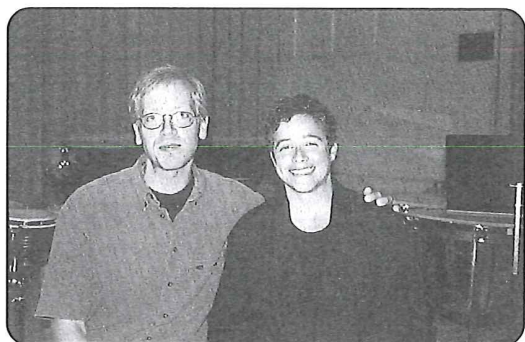
Eastman School Horn Choir

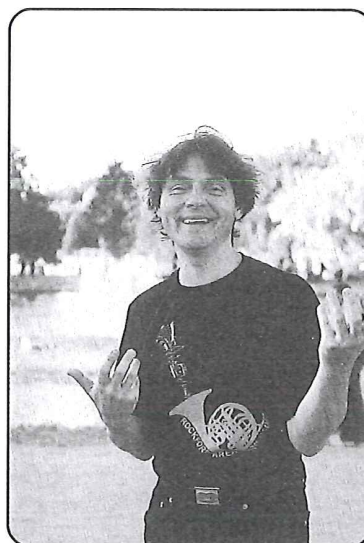
Joseph Ognibene, Islands
Symfoniorkester

Lise-Lotte Carlsson, Hovkapellet, Kristina Borg,
frilans, och Ayman al Fakir, Hovkapellet

Daniel Norberg och Lisa Ford, Göteborgssymfonikerna

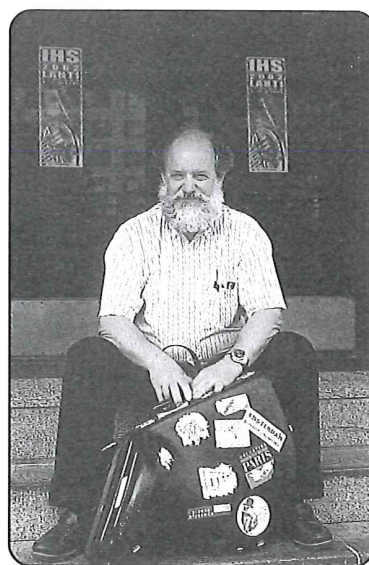
Arkady Shilkloper

Andrej Gluchov, St Petersburg

Frøydis Ree Wekre, Norges musikhögskola
och Ib Lanzky-Otto, KSFO

Michel Garcin-Marrou,
Orchestre de Paris

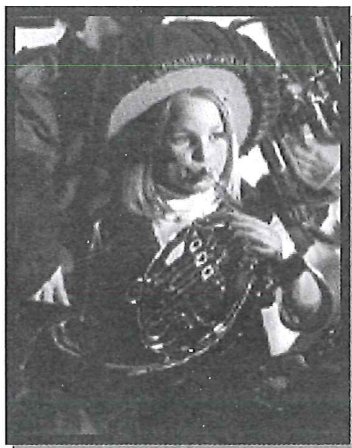

MUSIKHÖGSKOLAN
INGESUND
www.imh.se

INGESUNDS FOLKHÖGSKOLA
ARVIKA

Musiklinjen

www.ingesundfhs.liv.se

-Utbilda dig till musikalärare vid musikhögskolan eller förbered musikhögskolestudier genom att gå Musiklinjen och/eller den förberedande högskolekursen "40 p Musik", med valthorn som huvudinstrument.

-På Ingesund får Du bl.a. spela symfoniorkester, blåsorkester, serenadensemble, brassensemble och kammarmusik.

-Vår lärare i valthornsspel heter Lisa Ford. Se artikel i detta nr.

Lämna in din ansökan:

Musikhögskolan Ingesund senast 10/1 2003. Tel. 0570-385 00

Musiklinjen senast 1/4 2003. Tel. 0570-385 50